

Lidové tradice v hudebních aktivitách v mateřské škole

Gabriela Sikmundová

Bakalářská práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Gabriela Sikmundová
Osobní číslo: H18629
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy
Forma studia: Kombinovaná
Téma práce: Lidové tradice v hudebních aktivitách v mateřské škole

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury o využití lidových tradic v předškolním vzdělávání.

Vymezení teoretických východisek zaměřených na lidové tradice v hudební výchově v mateřské škole.

Příprava a zpracování sady hudebních aktivit zaměřených na využití lidových tradic v podmínkách mateřských škol

Realizace sady hudebních aktivit ve vybrané mateřské škole.

Evaluaace sady hudebních aktivit a doporučení pro praxi mateřských škol.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Brettschneiderová, V., & Kubecová, M. (2018). *Taneční činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe.
- Fichnová, K., & Szobiová, E. (2012). *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí: náměty k RVP pro předškolní vzdělávání*. Praha: Portál.
- Ilari, B., & Young, S. (Eds.). (2016). *Children 's Home Musical Experiences Across the World*. Bloomington; Indianapolis: Indiana University Press.
- Kubecová, M., Pehelová, M., Slavíková, M., Růžičková, V., & Váňová, H. (2017). *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Praha: Raabe.
- Kupcová, Z., Nádvoříková, H., Růžičková, V., Svobodová, E., & Vondrušková, A. (2016). *Činnosti ke svátkům a tradicím v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe.
- Šímanovský, Z., & Tichá, A. (2016). *Lidové písničky a hry s nimi*. Praha: Portál.
- Šottnerová, D. (2009). *Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry*. Olomouc: Rubico.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Libuše Jelénková, Ph.D.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **7. října 2020**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2021**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 27. listopadu 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a).
V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 26. 1. 2021

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlášení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihledne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá propojením lidových tradic s hudebními aktivitami ve výchovně vzdělávacím procesu mateřské školy.

Cílem bakalářské práce je zpracovat sadu hudebních aktivit zaměřujících se na rozvoj hudebních dovedností dětí předškolního věku.

Teoretická část seznamuje čtenáře s využitím lidových tradic, zvyků, písní a zároveň jejich propojení v hudební výchově v mateřské škole. Tato část práce popisuje lidové tradice v regionu Znojemska v období jara. Dále je charakterizován Rámcově vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a význam lidových tradic v životě dítěte.

V praktické části je následně zpracována sada hudebních aktivit zaměřených na využití lidových tradic v podmínkách mateřské školy.

Tato sada aktivit byla evaluována ve vybrané mateřské škole a z výsledné evaluace byla zpracována doporučení pro praxi mateřské školy.

Klíčová slova: lidové tradice, zvyky, hudební aktivity, hudební dovednosti, hudební výchova

ABSTRACT

This bachelor's thesis deals with a connection of folk traditions together with musical activities in the educational process of kindergartens.

The aim of the bachelor's thesis is to process a set of musical activities targeted at the development of musical skills of the preschool aged children.

The theoretical section introduces the reader to the use of folk traditions, customs, songs and at the same time to their connections with the music education at kindergartens. This section of the thesis describes the folk traditions in the Znojmo region during springtime. Further, the Framework educational programme for preschool education and the importance of folk traditions in the life of the child is characterised.

Next, in the practical section, the set of musical activities targeted at the use of the folk traditions under the kindergarten conditions is processed.

This set of activities was evaluated in a selected kindergarten and from the findings of this evaluation, recommendations for a praxis of kindergartens were presented.

Keywords: folk traditions, customs, musical activities, musical skills, music education

Poděkování

Chtěla bych poděkovat především paní Mgr. Libuši Jelénkové, Ph.D. za odborné vedení, ochotu a její čas, který mi na konzultacích věnovala. Dále bych chtěla poděkovat paní učitelce v mateřské škole a také dětem, se kterými jsem realizovala sadu aktivit.

Prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně dne 29.4.2021

Gabriela Sikmundová

OBSAH

ÚVOD.....	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 LIDOVÉ TRADICE V HISTORICKÉM POJETÍ.....	13
1.1 LIDOVÉ ZVYKY A TRADICE REGIONU ZNOJEMSKA	13
1.1.1 Masopust	13
1.1.2 Postní období.....	14
1.2 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ PROSTŘEDNICTVÍM LIDOVÝCH TRADIC	15
1.3 UPLATNĚNÍ LIDOVÝCH TRADIC V PODMÍNKÁCH MATEŘSKÉ ŠKOLY	19
2 VÝZNAM HUDEBNÍ VÝCHOVY V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU	20
2.1 PŮSOBNÍ HUDBY NA ROZVOJ DÍTĚTE.....	20
2.2 POSTAVENÍ HUDBY V RÁMCOVĚ VZDĚLÁVACÍM PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	21
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	22
3 VYUŽITÍ LIDOVÝCH TRADIC V HUDEBNÍCH AKTIVITÁCH V MATEŘSKÉ ŠKOLE	23
3.1 SADA AKTIVIT S VYUŽITÍM LIDOVÝCH TRADIC	23
3.2 EDUKAČNÍ CÍLE SADY AKTIVIT	23
3.3 CHARAKTERISTIKA PROSTŘEDÍ APLIKOVANÉ SADY AKTIVIT	24
3.4 FÁZE REALIZACE SADY AKTIVIT	24
4 SADA AKTIVIT VÁZANÁ NA TRADICI MASOPUSTU	27
4.1 LIDOVÉ TANCE SPJATÉ S OBDOBÍM MASOPUSTU	28
4.1.1 Aktivita 1. Koníčkový tanec	28
4.1.2 Aktivita 2. Šátečkový tanec.....	30
4.1.3 Aktivita 3. Klobúčkový tanec	32
4.2 AKTIVITA 4. TVORBA HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ – OZEMBOUCH	33
4.3 AKTIVITA 5. TVORBA MASEK	34
4.4 AKTIVITA 6. MEDVĚD A MEDVĚDÁŘ.....	35
4.5 AKTIVITA 7. POCHOVÁNÍ BASY	36
5 SADA AKTIVIT NA TÉMA VÍTÁNÍ JARA.....	38
5.1 AKTIVITA 8. VÝROBA MORENY	39
5.2 AKTIVITA 9. VÍTÁNÍ JARA	40
5.3 AKTIVITA 10. MORENA	41
5.4 AKTIVITA 11. VYNÁŠENÍ SMRTI.....	43
6 EVALUACE VZDĚLÁČÍHO DOPADU	45
6.1 VLASTNÍ HODNOCENÍ SADY AKTIVIT	45

6.1.1	Sebereflexe.....	45
6.2	EVALUACE UČITELKY.....	46
7	DOPORUČENÍ PRO PEDAGOGICKOU PRAXI.....	48
	ZÁVĚR	49
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	50
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	53
	SEZNAM OBRÁZKŮ	54
	SEZNAM TABULEK.....	55
	SEZNAM PŘÍLOH.....	56

ÚVOD

Bakalářská práce je zaměřená na propojení lidových tradic s hudebními aktivitami a jejím vhodným začleněním a využitím v běžném edukačním procesu mateřské školy.

Hlavním cílem této práce je vytvoření sady hudebních aktivit vázaných k lidovým tradicím a zvykům. Vytvořená sada aktivit může sloužit učitelům pro inspiraci nebo se také může stát návodem při práci s dětmi.

Teoretická část je rozdělena do několika kapitol především se zabývá základními pojmy lidových tradic. Zde jsou popsány lidové zvyky a tradice v historickém pojetí zaměřených především na průběh tradic v oblasti Znojemska, které jsou spjaty s hudebním životem našich předků. Dále je charakterizován Rámcově vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a význam lidových tradic v životě dítěte. V další kapitole je uvedeno několik konkrétních příkladů, především konkrétních ukázek aktivit, které vhodně zařazují lidové tradice zapojené do výchovně vzdělávacího procesu mateřské školy.

V praktické části se setkáváme se zpracovanou a sestavenou sadou hudebních aktivit zaměřených na využití lidových tradic v podmínkách mateřské školy. Sada je rozdělena do dvou tabule, které patří k jednotlivým lidovým tradicím. Prostřednictvím aktivit jsou dětem přiblíženy tradice masopustu a jarního období. U aktivit je zapsán průběh a následná reflexe. Reflexe uvádí i případné zlepšení a doporučení na průběh dané aktivity.

Tato sada aktivit byla evaluována mocí dotazníku přihlížející učitelky z výsledné evaluace byla zpracována doporučení pro praxi v mateřské škole. Z následné sebereflexe a hodnocení učitelky dojde k vyhodnocení celé praktické části.

Prostřednictvím hudebních aktivit lze rozvíjet pohybové dovednosti, ale také se podílí na utváření osobnosti. Jde tedy také o zachování kulturních hodnot, jejich předávání ze starší generace na mladší. Kde tedy jinde začít, než u dětí v mateřské škole.

Dalším důvodem, je že já sama mám lidové tradice ráda a snažím je se udržovat společně s mojí rodinou. Díky tradicím vytvářím kulturní hodnoty. Přináší mi radost, zábavu, ale i pocit uspokojení ze společně prožitého času při předávání a záměrem zachování tradic po dalším generacím.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 LIDOVÉ TRADICE V HISTORICKÉM POJETÍ

Lidové tradice jsou převážně vázány na české lidové svátky. Lze říct, že jde o soubor společenských tradic, zvyků a svátků vázaných k ročnímu období nebo ke konkrétnímu datu. Každý rok se opakují a každá tradice či zvyk má svoji délku. Lidové tradice se váží převážně na křesťanské svátky.

Lidové zvyky jsou spojovány s dávnými rituály, kdy lidé si nedokázaly vysvětlit převážně dané přírodní jevy a zákony, kterých se báli a nedokázali si je logicky vysvětlit. Naši předkové se orientovaly převážně pomocí cyklů přírody. Vycházely především z počítání měsíčních cyklů a z pozorování Slunce kolem země. Tudíž vznikly různé kalendáře vázány k zemědělským pracím, ke kterým naši předci měli potřebu vykonávat náboženské rituály.

České lidové zvyky jsou založeny na pohanské nebo křesťanské tradici. Zvyky se často liší podle kraje. Nejvíce lidových tradic se odehrávalo na vesnicích, kde lidé měli s přírodou užší vztah. Všem lidem tyto tradice přinášely rozptýlení, dětem a mládeži navíc možnost se scházet, bavit se při chystání i během průběhu. Ve městech v dnešní době pomalu mizí, ale na vesnicích se lidé snaží tradice udržovat. Zbylé tradiční obřady byly převedeny do podoby slavností a festivalů. Lidové zvyky jsou důležité především pro společenskou soudržnost a dodává lidem, že do této společenské skupiny patří.

Důležitou součástí jsou i lidové písně, které se předávaly z generace na generaci. Lidé si zpívali při každodenních činnostech a práci. Písní vyjadřovali svůj postoj ke světu, své pocity nebo opěvovali přírodu kolem sebe. V dnešní době se s písněmi setkáváme při různých společenských událostech v určitých lokalitách, kde jsou lidové tradice a zvyky podporovány.

1.1 Lidové zvyky a tradice regionu Znojemska

1.1.1 Masopust

Masopustní období není časově vymezené. Začíná od 7. ledna až po masopustní úterý, v den před Popeleční středou, kdy začíná velikonoční půst. Masopust se váže především k měsíci leden a únor podle pohyblivosti datu Velikonoc. Velikonoční půst trvá 40 dní. Tím tedy masopust je pohyblivý a může být i různě dlouhý. Masopust je brán jako konec období zimy a nový začátek.

Během dnů trvání masopustu se dělí různé společenské události, po zabíjačky, taneční zábavy až po svatby. Toto období bylo naplněné veselím a jídlem, neboť postní doba tyto zábavy nepovolovala. Tradice masopustu se udržuje v katolických zemích po celé Evropě i mimo ni. Upíná se nejvíce ke křesťanské víře.

Každý den během masopustu má svoje pojmenování podle dění v určitém dnu. Během posledního týdne, který začíná Tučným čtvrtkem se konaly zabíjačky a hostiny končící postní nedělí. Pondělí a v hlavně úterý je nazýváno na Znojemsku fašank, jinde známy pod pojmy končiny, ostatky nebo masopust. V těchto dnech probíhá obchůzka masek po vesnici zakončena taneční zábavou.

Pojem fašank z německého slova Fasching, tedy karneval. *Ve středověké němčině to znělo "vastschanc", "vast" = Fest a "schanc" = Schenk, tudíž svátek výčepu.*

Obchůzky masek byly brány jako obřad spojený s magií. Jednalo se o předání fyzického doteku. Formou doteku byla návštěva masek tedy fyzické obcházení příbytků po vesnici dům od domu, což utvořilo magický kruh pro celou obec.

Podle dochovaných zmínek z kroniky se můžeme dozvědět, že v okolních obcích Znojma se na konci masopustního týdne scházela mládež k odpolednímu obveselení ve vybraných domech nazývaných Kaffeekochen, kde se podávala káva, masopustní koblihy a další cukrovinky.

Typické masky pro průvod byl *Faschingsnarra* tedy masopustního šašek, který byl celý začerněný a na sobě měl obrácený kožich a na hlavě starý klobouk. Na ruku měl tlapy, kterými držel vak s uzeným masem. V doprovodu chasy chodil po domech a sbíral různé pokrmy, které mu lidé nabídli. Tyto pokrmy byly určeny pro hostinu na mastný čtvrtek. Mezi další masky patřily: maska koně, mladík přestrojený za ženu, jezdec na koni a žid. Konec masopustu na Znojemsku byl význačný pohřbíváním slaměné masky nebo figuríny. Dnes tento zvykem známe pod pojmem pochováním basy.

1.1.2 Postní období

Délka půstu byla čtyřicet dní, tedy šest postních týdnů. Postní doba je určena pro rozjímání a přípravu na dny svátků. V tomto období probíhaly obřady související s příchodem jara. Každá neděle měla své pojmenování, černá neděle neboli pučálka, prazná, kýchavka neboli liščí, smrtná a květná. Černá neděle souvisela se smutkem a začátkem půstu. Neděle kýchavná je odvozena od nemoci kýchání, kterou měly tehdejší oběti epidemie moru.

Napučená podle jídla z napučeného hrachu. Čtvrtá neděle se nazývá družebná, kdy se zvalo na svatbu v nadcházející měsíc. Nejvýznamnější dvě neděle v postním cyklu smrtná a květná, kdy se udržovalo nejvíce zvyků.

Smrtná neděle bývá čtrnáct dní před svátkem Velikonoc. K této neděli se váže zvyk vynášení smrti. Představuje symboliku „života a smrti s cílem očisty“.

Smrt neseme ze vsi – nové léto do vsi.

Smrt plave po vodě – nové léto k nám jede.

Verše vyjadřují motiv, který má podobný kontrast masopustu a půstu. Během období jara se s motivem života a smrti setkáváme častěji.

Začátkem jara bylo zvykem na vesnicích vynášení moreny, která se stala symbolem zimy, nemoci, smrti tedy všeho zlého, co by mohlo lidé potkat během zimního času. Bylo tedy nezbytné, aby lidé morenu odnesli z vesnice pryč, a mohlo přijít jaro a s ním radost a život.

Svobodná děvčata na tuto neděli zhotovila pannu nazývanou smrtku, smrtholka, mořena, morena, morana. Název morena je odvozen od „staroslovanského ženského mýtu smrti.“ Jednalo se symbolickou figurínu neboli pannu. Tělo panny bylo utvořeno svazkem slámy, oblečené ošklivou látkou nevýrazných barev, šedá a černá. Bílou látkou se potáhne jedna strana slaměného svazku a černě se vyznačí oči, nos a ústa. Využitý materiál na výrobu moreny symbolizoval smrt. Děvčata hotovou morenu po obchůzce vesnice vynesla za vesnici, kde ji páčila nebo vhažovala do potoka nebo řeky. Tekoucí voda odnesla morenu „jako symbol překonání zimy.“ Při návratu děvčata obcházela vesnici a přinášela tak do vesnice jaro, symbol obnoveného života.

V dnešní době se morena zdobí mašlemi, je barevná a honosná. Děvčata obchází domy ve vesnici a zpívají říkanku, která je v každé vesnici odlišná. Poslední **květná neděle** je začátkem velikonočního času neboli pašijového týdne.

1.2 Předškolní vzdělávání prostřednictvím lidových tradic

Vzdělávání v mateřské škole probíhá pomocí Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Tento dokument vymezuje hlavní požadavky, podmínky, pravidla pro vzdělávání dětí předškolního věku. Stanovené cíle mateřská škola projektuje do svých školních vzdělávacích programů, které si vytváří s ohledem na vlastní vzdělávací podmínky. Ve školním vzdělávacím programu by měly být stanovené zásady, jak bude probíhat

plánování ve třídách a následně rozpracováno detailně v třídním vzdělávacím programu mateřské školy. Škola si vytváří stanovené cíle projektu s ohledem na její vlastní vzdělávací podmínky. V ŠVP by měly také být jasně formulované zásady, jak bude probíhat ve třídách plánování, které bude popsáno a rozpracováno ve třídních vzdělávacích programech. (Svoboda, et.al., 2010)

Rámcové cíle

Rámcové cíle vyjadřují univerzální záměry předškolního vzdělávání. Záměr těchto cílů je rozvíjet každé dítě po stránce fyzické, psychické i sociální a vést je, tak aby na konci předškolního období byla jeho osobnost jedinečná a samostatná. Tyto cíle je potřeba vnímat tak, že pokud směřují ke vzdělání, naplňování a utváření základních klíčových kompetencí. (RVP PV, 2008)

Vzdělávací obsah RVP PV je stanoven pro celou věkovou skupinu od věku tří až šesti let. Obsah je uspořádán do pěti oblastí: biologická, psychologická, interpersonální, sociálně – kulturní a enviromentální. Ke každé oblasti se pojí její specifický název:

1. dítě a jeho dělo
2. dítě a jeho psychika
3. dítě a ten druhý
4. dítě a společnost
5. dítě a svět (Smolíková, et.al., 2006)

Tento obsah se sice dělí do několika oblastí, ale naprosto respektuje celistvost osobnosti dítěte. Jednotlivé oblasti na sebe navazují, prolínají a ovlivňují. Jedná se především o pomocné schéma pro pedagogy, který by si měl uvědomovat přirozené propojenosti při realizované praxi.

Dítě a jeho tělo (oblast biologická)

Tato oblast se zaměřuje na stimulaci a podporu růstu a nervového vývoje dítěte, psychické pohody, zlepšení fyzické zdatnosti, pohybovou a zdravotní pohodu. Důraz je kladen na rozvoj pohybových a manipulačních dovedností. Učit děti sebeobsluže, zdravím životním návykům a postojům. (Šmelová, 2004)

Hlavní činnosti oblasti jsou lokomoční (chůze, běh, skoky, lezení atd.) a nelokomoční činností (změny poloh a pohybů těla na místě), základy gymnastiky, turistiky, sezonních

činností, míčové hry, smyslové a psychomotorické hry, konstruktivní a grafické činnosti, hudební činnosti, pracovní a sebeobslužné činnosti. (Smolíková, et.al., 2006)

RVP uvádí možná negativní rizika, které mohou ovlivnit celý rozvoj dítěte. Jakož jsou nevyhovující uspořádání činností a aktivit během dne, nerespektování základních potřeb a individuálních rozdílů dítěte. (Smolíková, et.al., 2006)

Dítě a jeho psychika (oblast psychologická)

Záměrem oblasti je podpora duševní pohody, psychické zdatnosti a odolnosti dítěte. Dále rozvoj jeho intelektu, poznávacích procesů a funkcí, řeči a jazyka, citů, sebepojetí a jeho sebenahlížení, kreativitu a sebevyjádření. Stimulovat osvojení a rozvoj vzdělávacích dovedností, povzbuzovat k dalšímu rozvoji, poznávání a učení (Šmelová, 2004).

Tato oblast je rozdělena do tří podoblastí jazyk a řeč, poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace a sebepojetí, city a vůle. (Šmelová, 2004)

Dítě a ten druhý (oblast interpersonální)

Hlavním záměrem pedagoga je podpořit utváření vztahů dítěte k jinému dítěti nebo dospělému, posilovat a obohacovat vzájemnou komunikaci (Smolíková, et.al., 2006). K naplnění dochází k pozitivní a interaktivní hry dítěte, dramatické činnosti, četbě, vyprávění, hudební a hudebně pohybové hry, které podporují kooperaci a mezilidské vztahy (Šmelová, 2004). Negativní riziko můžeme být nesprávný a nejednotný výchovný přístup dále také prostředí nevytvářející podmínky pro komunikaci a spolupráci, prostředí třídy je bez jasně vymezených pravidel.

Dítě a společnost (oblast sociálně- kulturní)

Záměrem pedagoga je uvést děti do společnosti a do pravidel soužití mezi lidmi, uvést je do materiálního a duchovního světa, ale hlavně do světa kultury a umění. Dítě si osvojí dovednosti, návyky a postoje. Tyto činnosti umožní dítěti podílet se na utváření společenské pohody (Smolíková, et.al., 2006).

Vhodné činnosti pro tuto oblast jsou společné hry a aktivity, dramatizace, námětové hry, konstruktivní hry, výtvarné a hudební činnosti podporující tvořivost a estetický vkus dítěte (Šmelová, 2004).

Vhodné využít kulturních zařízení např. k návštěvě divadla, muzea, výstav a jiných míst. Jako negativní riziko můžeme být estetické prostředí, děti se setkávají s arogancí, nepozorností vůči nim a nedostatkem příležitosti k rozvoji uměleckých dovedností (Šmelová, 2004).

Dítě a svět (oblast environmentální)

Oblast se zabývá rozvojem environmentální oblasti dítěte, která se snaží o založení elementárního povědomí o okolním světě dítěte, ve kterém žije, o vlivu člověka a chování k přírodě. Poukazuje na prostředí od jemu nejbližšího okolí až po globální dopady a problémy (Smolková, et.al., 2006).

K hlavních činnostech, které by neměly chybět jsou zařazeny příležitosti poznávání nejbližšího okolí dítěte (dům, park, zahrada, mateřská škola), dále využití literatury, encyklopedií, pěstitelské a chovatelské činnosti, spolupodílet péče o prostředí dítěti v jeho blízkosti a kognitivní propojení činností. Dítě by si mělo uvědomovat důležitost chránit prostředí a přírodu, ve kterém žije. (Šmelová, 2004). Hlavním rizikem může být špatný příklad dospělých v jeho okolí a jejich lhostejnost k přírodě v rámci životního prostředí. Dítě nemá moc možností a příležitosti vidět svět a jeho krásu (Smolíková, et.al., 2006).

V každé oblasti nalezneme uplatnění lidových tradic. Oblast dítě a jeho tělo najdeme využití prostřednictvím dětských her, kterými můžeme rozvíjet motoriku, rozvíjet a obohatit tak dětský tvořivý svět. Pomocí lidových hudebně pohybových her se u dítěte rozvíjí základní pohybová příprava. Dítě se učí ke správnému postavení při chůzi, tanci, rozvíjí lokomoční dovednosti, pohyby jako je běh, poskoky.

V oblasti dítě a ten druhý se lidové tradice podílejí na posílení komunikace ve skupině, spolupráci mezi kamarády a vzájemné poznávání.

Nejvíce lidové tradice připadají k oblasti sociálně - kulturní, kdy je záměrem především o seznámení dětí s kulturou a uměním. Nabízí se nám důležitá příležitost, která seznamuje děti se zvyky a tradicemi z okolí, ve kterém žije. Seznamuje děti s kulturou a tradicemi i jiných zemí. Přibližuje dětem svátky a slavnosti, které jsou typické pro danou oblast. Možností, jak pracovat s lidovými tradicemi je spousta. Nemusí se to však odehrávat jen v rámci komunitního kroužku. Lidové tradice se dají využívat v běžném chodu mateřské školy, ať formou říkanek nebo dětské taneční hry. Lze tedy konstatovat, že lidové tradice vyhovují

požadavkům RVP PV. Záleží především učiteli jakým způsobem je využije a nakolik jim vymezí prostor ve výchovně vzdělávacím procesu mateřské školy.

1.3 Uplatnění lidových tradic v podmínkách mateřské školy

Jednotlivé formy lidových tradic hrají důležitou úlohu v životě předškolního dítěte. Zde je navrženo, jak by se dalo pracovat tradicemi ve výchovně vzdělávacím procesu mateřské školy. Dětská říkadla můžeme zařadit mezi nejrozšířenější v MŠ. Tyto krátké veršované útvary určují např. role jednotlivců pomocí rozpočítadla, která jsou nezbytná při hře. Rýmy nedávaly často smysl v nahodile skládaných slovech nebo větách.

Dochované lidové dětské písně jsou jednoduché popěvky se satirickými nebo parodickými prvky. V dětském světě písně i přesto hrají důležitou roli. Dětské písně často v dochované doprovázely pohybové hry nebo tance a staly se tak jejich součástí, které uvádím v praktické části, koníčkový šátečkový nebo klobukový tanec provázané s tradicí. Můžeme dělit do skupin např. halekačky, pasácké písně, dětské koledy, taneční popěvky k rytmickým hrám a jiným událostem např. písně při draní peří. Lidové písně mají uplatnění především v mateřské škole. Učitel může využívat při nácvičku besídek a vystoupení k událostem a slavnostem během celého roku (Vánoce, Velikonoce, vítání jara, atd.).

Dětské lidové taneční hry jsou také důležitou součástí vzdělávacího procesu. K lidovým tradicím se váží hudebně - taneční činnosti. Vyznačují se hrou nebo jejími prvky. Dříve tyto taneční hry probíhaly během práce na poli nebo v přírodě při hlídání dobytka. Hry jsou především spontánní a improvizované doprovázené s jednoduchou říkankou nebo popěvkem, který je doplněn pohybem. Charakteristické je pro taneční hry taneční kroky, které jsou jednoduché nebo zrytmizované pohyby, kdy popisují děj nebo situaci.

Lidové taneční hry patří k důležitým kulturním hodnotám našeho národa. Pomocí těchto her se děti seznamují s lidovou písní, kulturou a vytvářejí si vztah ke svému národu a hlavně ke kultuře. Opět můžeme využít při nacvičování vystoupení a různým příležitostem a především k využití k seznámení dětí s tradičními řemesly. V dnešní době už se bohužel, moc často nevyskytují.

2 VÝZNAM HUDEBNÍ VÝCHOVY V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU

Hudební výchova klade důraz na jednotlivé hudební činnosti, jakož je zpěv, pohyb, poslech a hra na instrumentální nástroje. Hudební výchova má velký vliv estetického působení na dítě předškolního věku. Lidové písně, které se učí v mateřské škole vyjadřují lidské pocity nebo mají různé náměty.

Hudba a všechny aktivity, které k ní jsou spojené mají pozitivní vliv na vývoj dítěte předškolního věku. K základní hudebním aktivitám v mateřské škole patří pěvecké aktivity, hudebně pohybové činnosti, instrumentální činnosti, poslech hudby a zpěv. Hudební aktivity dokáží navodit pozitivní atmosféru podporující k relaxaci, zklidnění, motivaci a i k uvolnění psychického napětí u dětí. (Kubecová et al., 2017)

2.1 Působení hudby na rozvoj dítěte

Hudba velice ovlivňuje naše prožívání již od doby narození, kdy dítě reaguje na dané zvuky. Dokonce reaguje na zvuk před narozením. Nenarozené děti reagují na poslech hudby nebo matčin hlas.

Dítě předškolního věku bývá chápáno v období od tří do šesti let. V tomto období pro dítě je nejpřirozenější aktivita spojená s hudbou pohyb. Tělesný pohyb je důležitý k utváření jeho osobnosti ve všech oblastech pedagogiky, psychologie nebo disciplín, např. sportovních či uměleckých. Hudebně pohybové činnosti rozvíjí kreativitu, fantazii, estetické cítění a napomáhá vytvářet vztah dítěte k okolnímu světu, kdy při skupinových činnostech si dítě utváří pocit sounáležitosti, kooperaci a interakci. (Machů, 2014)

Avšak komplexněji vymezení předškolního věku lze chápat už od narození dítěte do jeho šesti let, kdy dítě přechází do věku školního. (Kořátková, 2014)

Obecně v období dítěte do tří let potřebuje především naplnění základních jistot ve vztahu se svými nejbližšími, se svojí matkou a otcem. Většinou ve věku od tří do čtyř let nastupuje do mateřské školy, kdy řeč je stále nedokonalá i po stránce výslovnosti a gramatiky, ale dítě rozumí mluvenému slovu. (Kořátková, 2014)

Ve čtyřech letech se dítěti zlepšuje řeč a lépe se domluví. Dítě už dokáže strávit delší čas bez své blízké osoby, proto v tomto období by dítě mělo začít navštěvovat mateřskou školu. (Kořátková, 2014) Dítě v tomto věku už má dobré předpoklady pro všestranný

hudební rozvoj na úrovni poslechu, zpěvu, pohybu s hudbou i instrumentálních činností. (Machů, 2014)

Dítě v období do šesti let objevuje své smysly. Dochází k plnohodnotnému smyslovému rozvoji a poznání, kdy u dítěte se rozvíjí motorický a sluchový analyzátor. Dochází i k rozvoji sluchově-fonačního spoje, kdy dítě vnímá svůj hlas a dokáže vnímat jeho intonaci. (Machů, 2014)

Další období pěti až sedmi let hudební rozvoj dítěte probíhá přirozeně a v souladu dalších tělesných a duševních funkcí dítěte. Hudební schopnosti spjaté s obecnými schopnostmi, ale i s dalšími složkami lidské psychiky. Hudební schopnosti, které jsou v tomto období rozvíjeny: hudební sluch, harmonické a tonální cítění, vnímání rytmu, hudební paměť, představivost, hudební myšlení a emocionální vnímavost pro hudbu. (Machů, 2014)

Dítě je tedy schopno k hlasovému projevu v přirozené poloze a rozsahu jeho hlasu. Není ještě však rozvinuté dýchací a svalstvo hrtanu, kdy hlasivkové vazy a úpony se stále vyvíjí. Hlas by tedy neměl být přiměřeně hlasitý a příliš přepínán. (Franěk, 2005)

Dochází i u dítěte rozvoji hrubé motoriky v rámci zlepšení koordinace tělesným pohybům při tanci. Pomocí růstu kostí v končetinách rozvíjí jemná motorika, která napomáhá ke hře na jednoduché dětské nástroje. (Machů, 2014)

2.2 Postavení hudby v Rámcově vzdělávacím pro předškolní vzdělávání

Pro děti předškolního věku je tělesný pohyb nejpřirozenější a nejdůležitější při formování jejich osobnosti. Hudební a pohybová složka napomáhá podpořit v dítěti jeho kreativitu, fantazii a vztah sounáležitosti k němu samému i k jeho okolí. Dítě se učí základním pohybovým dovednostem při hudebně pohybových činnostech, které napomáhají dítěti orientovat se v prostoru a upevnit si koordinaci svého těla.

Při hudebně pohybových aktivitách u dítěte dochází hned několika procesům. Dítě si uvědomuje, že může s ostatními komunikovat pomocí svého těla. K neverbální komunikaci dítě používá převážně mimiku a gestiku. Také dochází k rozvoji a podpoře svalstva. Při aktivitách je tělo pod úměrnou zátěží. (Machů, 2014)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 VYUŽITÍ LIDOVÝCH TRADIC V HUDEBNÍCH AKTIVITÁCH V MATEŘSKÉ ŠKOLE

3.1 Sada aktivit s využitím lidových tradic

Cílem bakalářské práce je zpracování sady hudebních aktivit zaměřený konkrétně na tradice v podmínkách mateřské školy. Vybrané aktivity souvisí s lidovými tradicemi převážně v období Masopustu a Vítání jara. Sada se skládá z 11 aktivit, které byly realizované v mateřské škole s dětmi předškolního věku. Aktivity probíhaly v jednotlivých časových úsecích, které jsou zaměřeny na získání hudebních dovedností a vědomostí týkající se slavnosti Masopustu a Vítání jara. Prostřednictvím nabídnutých hudebních aktivit umožnilo dětem si vytvořit představu o tom, jaké tradice a zvyky na Znojemsku souvisí s určitým obdobím během roku.

Aktivity jsou rozděleny do dvou měsíců. První sada aktivit je zaměřen na získání dovedností a vědomostí týkající se období masopustu. Druhá sada se týká vynášení smrti a života lidí na vesnici na začátku jara.

3.2 Edukační cíle sady aktivit

Edukační cíle jsou zaměřeny na několik oblastí, jímž je rozvoj hudebních dovedností, rozvoj komunikace a spolupráce, získání dovedností a vědomostí o lidových zvycích a tradicích.

Cílem všech aktivit je rozvinout a prohloubit u dětí zájem o lidové zvyky a tradice prostřednictvím vybraných aktivit zaměřující na získání hudebních dovedností a schopností.

Další cíle, které jsou rozvíjeny:

- rozvíjet kritické myšlení
- osvojit si elementární poznatky
- podporovat komunikační dovednosti dítěte
- podporovat spolupráci ve skupině

3.3 Charakteristika prostředí aplikované sady aktivit

Aktivity proběhly v mateřské škole nacházející se v Jihomoravském kraji v okrese Znojemska. Škola má k dispozici 3 třídy, které jsou heterogenního uspořádání dětí ve věku tří až sedmi let. Prostory tříd jsou vybaveny nábytkem, hračkami, hudebními nástroji a dalšími potřebnými pomůckami. Sociální zařízení jsou u každé třídy. Každá třída obsahuje televizi nebo interaktivní tabuli. Logopedická cvičení probíhají v koutku ve třídě Sluníček, kde je umístěna zrcadlová stěna.

Zahrada je umístěna ve vnitrobloku a je rozdělena na dvě části. Části jsou členěny na horní část, kde je pískoviště, přístřešek pro hračky, plastová klouzačka stůl a tabule. Ve spodní části je domek na hračky, přístřešek s posezením, tabule, plastové průlezkové prvky, pískoviště a houpačky. Pitný režim poskytují pítka na zahradě. Jednotlivé aktivity byly uskutečněny po domluvě s učitelkou, která aktivity pozorovala ve třídě.

Ve třídě se objevuje třináct děvčat a třináct chlapců. U jednoho z chlapců byl doporučen školní odklad z důvodu špatné řeči a vyslovování. Ve třídě probíhá individuální logopedická péče ze strany ředitelky. U dalších devíti předškoláků probíhá individuální příprava na snadný přesun do ZŠ. Ve třídě se neobjevuje žádné dítě s poruchami chování nebo tělesným hendikepem. Jedna holčička má problém s pohybem levé ruky skrze obrnu, která jí ovlivňuje její jemnou motoriku. U žádného z dětí není diagnostikována porucha učení a tím ani vypracován dokument IVP. Některé děti navštěvují samostatně s rodiči logopedické poradny.

3.4 Fáze realizace sady aktivit

1. Konzultace a příprava sady aktivit proběhlo setkání s paní učitelkou předškolních dětí v mateřské škole, kde pracuji a online konzultace s paní vedoucí bakalářské práce.
2. Vytvořila jsem sadu hudebních aktivit vázanou k danému období v roce, především v období masopustu a jara. Lidové tradice a zvyky jsem si zvolila k dané oblasti Znojemska, kde se ocitá mateřská škola.
3. Aktivity probíhaly v mém známém prostředí třídy mateřské školy. Realizované aktivity probíhaly v dopoledních hodinách se všemi dětmi ve skupině. Snažila jsem se o to, abych co

nejvíce seznámila děti s lidovými tradicemi. Aktivity jsem rozdělila do dvou skupin lidových tradic masopustu a vynášení smrti během měsíce února a března.

4. Sada aktivit byla průběžně zpracována a evaluována mnou a přítomnou učitelkou.

3.1 Metodické pokyny pro učitele

Příprava jednotlivých zvyků a tradic je časově náročná, a proto jsem vybrala aktivity, které jsou spojené s mateřskou školou a jsou pro ni nejvýznamnější. Při jednotlivých aktivitách je nutné věnovat pozornost na věkový rozdíl dětí v mateřské škole. Jednotlivé hudební aktivity jsou volené v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání.

Hudební aktivity a činnosti s nimi spojené je dobré volit a plánovat přiměřeně s těmito podmínkami v rámci vzdělávání dětí předškolního věku. Důležitým úkolem učitele je tedy vybrat pro děti hudební aktivity na tolik zajímavé, které upoutají jejich zájem a pozornost.

3.2 Propojení lidových tradic s hudebními aktivitami

V teoretické části jsou popsány lidové tradice v období masopustu a jara. Aktivity v praktické části bakalářské práce jsou navrženy a přizpůsobeny k podmínkám předškolního vzdělávání. Lidové tradice a zvyky lze propojit aktivitami s praktickými činnostmi. Jak lze vidět v obou tabulkách jsou i výtvarné aktivity, které předchází k realizaci lidových tradic propojených s hudebními aktivitami.

Sada Aktivit vázaná na tradici Masopustu					
Téma Mš:	Tradice:	Hudební aktivita:	Organiza ční forma:	Metody:	Pomůcky a prostředky
Zima	Masopust	Koníčkový tanec	skupinová výuka	vyprávění pozorování rozhovor	píseň <i>Když jsem byl maličký pacholíček</i> , dřevěné koně
Zima	Masopust	Šátečkový tanec	skupinová výuka	pozorování předvádění rozhovor	šátky
Zima	Masopust	Kloboukový tanec	skupinová výuka	pozorování předvádění diskuse	klobouky
Zima	Masopust	Tvorba hudebních nástrojů- Ozembouchu	skupinová výuka	rozhovor demonstrace hra, diskuze	Orffovy nástroje, Ozembouch
Zima	Masopust	Pohřbívání basy	skupinová výuka	vyprávění rozhovor hra	papírová basa, černé plátna, ozembouch, Orffovy nástroje
Zima	Masopust	Tvorba masek	výtvarná činnost	rozhovor dramatizace	výtvarné pomůcky
Zima	Masopust	Medvěd a Medvěďár	řízená činnost	vyprávění dramatizace	maska medvěda, šátek

Tabulka 1 Sada Aktivit vázaná na tradici Masopustu

4 SADA AKTIVIT VÁZANÁ NA TRADICI MASOPUSTU

Hlavním cílem této sady je seznámení dětí se slavnostmi, lidových zvyků a tradic v období masopustu. Prostřednictvím nabízených hudebních aktivit si děti dokáží vytvořit představu o lidových zvycích a tradicích na Znojemsku související s tímto obdobím. Téma je rozděleno do dvou týdnů v měsíci únoru. Během prvního týdne děti získávají dovednosti a vědomosti vázané k období masopustu. Druhý týden se váže k hodování a oslav masopustu. Aktivity probíhaly většinou po dobu dvaceti minut během dopoledních hodin.

Obsahový rámec:

Téma Zima vychází z Třídního vzdělávacího plánu, který obsahuje téma na celý týden. Téma vychází z integrovaného bloku Paní Zima čaruje, který je obsažen v ŠVP mateřské školy Po celý rok – do přírody krok, ve které realizace probíhala.

Dále uvádím cíle k sadě aktivit:

z pohledu učitele:

- Představit tradici masopustu
- Představit lidové tradice v období masopustu
- Rozvíjet hudební dovednosti

z pohledu dítěte:

- Popsat tradici masopustu
- Charakterizovat lidové tradice v období masopustu
- Zopakovat choreografii tance

a následné kompetence dítěte:

- Dítě dokáže popsat tradici Masopustu
- Dítě dokáže charakterizovat lidové tradice
- Dítě dokáže zopakovat choreografií tance

(klíčová kompetence k učení: dítě soustředěně pozoruje a všímá si souvislostí, dítě má elementární poznatky o lokální kultuře, které dítě obklopuje

klíčová kompetence k řešení problému: dítě si všímá dění i problému v jeho okolí, vymýšlí nová řešení problému, při kterém využívá zkušenosti, fantazii a představivost)

4.1 Lidové tance spjaté s obdobím masopustu

V úvodu sady aktivit se zaměřuji na tři lidové tance, které se v současné době vytrácí. Převážně se specifikují svým názvem. Do této skupiny jsem zařadila tyto tance:

4.1.1 Aktivita 1. Koničkový tanec

Cíl: seznámit děti s lidovou tradicí masopustu, především na tanec, který se tančil při masopustních zábavách, naučit děti lehké taneční kroky a rozvíjet tak hrubou motoriku, seznámit děti s textem písně,

Průběh aktivity: Děti jsem motivovala pomocí názvu tance a pomůcky - dřevěných koníků. Položila jsem koníky na stoleček a s jedním jsem si začala povídat, co tak asi rád jí a jestli rád chodí na procházky. Skupinku dětí velice upoutalo povídání, a tak jsem děti pobídla, aby si vyzkoušely, jak se na takovém koni jezdí. Děti si sedly na koberec a postupně si je pár dětí vyzkoušelo. Jeden koník mi začal šeptat do ouška, že má moc rád dobroty, a že tuze moc se těší až bude tančit jeho oblíbený tanec, který tančí s kamarády na masopustu. Ptám se dětí tedy, co je Masopust? Starší děti mi dokázaly odpovědět, že je to karneval, kde jsou masky. Další odpověď byla, že když je masopust, maminka jim upeče koblížky. Dětem jsem vysvětlila, co je to masopust, a co se při něm děje. Poté jsem děti seznámila s textem písně Když jsem byl malúček pacholíček. Skupince dětí jsem postupně říkala sloky, které po mě opakovaly a postupně jsem i ukazovala jednoduché pohyby. Děti se mě snažily napodobit. Nejdříve děti stály v kruhu a držely si ruce v bok a točily se jedné strany na druhou. Vybrala jsem čtyři chlapce, kteří dostali dřevěného koně. Ostatní děti se chytly za ruce a vytvořily kruh. Kolem kruhu kruhy běhaly chlapci s koňmi. Nejdříve jsem tanec vyzkoušela bez doprovodu písně. Po připojení doprovodu písně nechávala ticho a následně jsem zesilovala doprovod.

Reflexe: Myslím si, že jsem docílila hravou formou k seznámení dětí s tradicí masopustu. Vyprávěním o zvycích a tradicích, které popisuji v teoretické části. Na otázku, co je to masopust si mladší děti vůbec jisté. Starší děti mi hned odpovídaly tím, co zažily s rodiči při karnevalu. Děti zaujala hlavně má pomůcka, kdy si každý z dětí chtěl koně zkusit. Vybrání chlapci, co jsem pak vybrala, při zkoušce v jízdě na koni, získaly děti jistotu. Byly si pak v pohybu jistější. Při seznámení s textem písně si po opakování aktivity byly jistí a zvládaly propojit text písně s pohybem.

Na konci písničky jsem se tázala dětí, jak se jim líbil tanec, co by na něm změnily a jestli se jim všem povedl. Co si o tom myslí? Děti uváděly, že by přidaly další zvířata a že se jim tanec líbí.

Text písničky:

Když sem byl malučký pacholíček,

stúpil mi koníček na malíček.

Jouvej, jouvej, to to bolí,

snad se mi malíček nezahojí.

Čiže sú to koně ve dvoře, ve dvoře

já že s nima žádný, neoře, neoře

čí že by to byly, moje moje sú

/: oni mně k mej milej donesú:!

Hop koníčky moje do skoku, do skoku,

budem ležat milej pri boku, pri boku,

něbudem sa modlit Bože otče náš,

pojedeme spolu na sobáš (ukáž frajárka akú máš).

Obrázek 1 Koničkový tanec

4.1.2 Aktivita 2. Šátečkový tanec

Cíl: dokázat sladit pohyb s rytmem, rozvoj spolupráce při tanci

Průběh aktivity: Tato aktivita navazuje na předešlý tanec. Po ranním přivítáním dětí, které seděly v kruhu, jsem děti motivovala k této aktivitě pomocí šátků. Navázala jsem na předešlou aktivitu Koníčkového tance. Ptala jsem se dětí, co znamená masopust a jestli si pamatují na tanec, který tančily. „No jo, vy už znáte ten tanec, protože se tancuje s koňmi, ale kdo ví, o čem se v písni zpívá?“ Starší děti předškolního věku mi dokázaly říci, že si pamatují, co se stalo v písni. Pamatovaly si především refrén písně. Uvázala jsem jeden šátek kolem dřevěného koníka. Následně jsem dětem píseň připomněla.

Vybrala jsem jednoho chlapce, aby obíhal kruh, ve kterém děti seděly. Během opakování textu v kruhu, kdy se děti držely ruce v bok. Stoupla jsem si a začala jsem naříkat, že mi koník šlápl na malíček. Děti se začaly smát. Pobídla jsem je tedy ať taky si představí, že jim kůň šlápl na palec. A protože jsou děvčata šikovné sestřičky obvázaly klukům jejich ránu. Děvčata obvázala šátkem končetiny. Zeptala jsem se děvčat, jestli se jim povedlo obvázat ránu. Odpovídaly, že ano a chtěly další šátky. Pobídla jsem děti, když už jsou uzdraveni, že si se šátky zatančíme.

Chlapci uchopí dva šátky do každé ruky za jeden jejich konec. Každého konce šátku se chytne jedno děvče. Skupinka se točí po kruhu podle rytmu melodie, zrychlují nebo zpomalují. Po daném signálu, kdy skupinka změní směr. Volila jsem stejnou píseň *Když jsem byl malučký pacholíček*.

Reflexe: Děti reagovaly na moje otázky a už bylo znát, že jsou více seznámeny s tématem masopustu. Menší děti hodně sledovaly nebo opakovaly starší děti. Byla jsem ráda, že děti hned reagovaly na dané podměty a zajímaly, co bude následovat dál. Po skončení tance si dál hrály se šátkami. Různě si je uvazovaly nebo házely. Mohla jsem tuto jejich hru podpořit, tím že bych jim předváděla a ukazovala další pohyby, které mohou při písni dělat. Bohužel jsem nezískala jejich pozornost. Nechala jsem děti, aby si volně se šátky hrály.

Obrázek 2 Šátečkový tanec

4.1.3 Aktivita 3. Klobúčkový tanec

Cíl: dokázat spolupracovat s ostatními, dokázat využít získaných dovedností a vědomostí

Průběh aktivity:

Motivace probíhala pomocí komunitního kruhu názvem tance a lidové tradice. Dětem nejvíce zaujalo odlišnost každého klobouku, který si chlapec sám zvolil. Aktivita probíhala po ranním přivítáním v kruhu. Navázala jsem na předchozí tance, jestli děti ví, jak se jmenují a jak se tančí? Starší děti mi hned odpovídaly a reagovaly. Vedla jsem i rozhovor s dětmi, kde myslí, že takový tanec, lidé tančily. Popsala jsem dětem vesnické zábavy, a jak se na ní tančilo.

Chlapci byli rozděleni do menších kruhů. Klobúčkový tanec probíhal s chlapci stojícími v kruhu za sebou a na hlavách měly klobouky. Předvedla jsem názorně pohyby. Chlapci svůj klobouk nejdříve zvedli nad hlavu, poté ho předali na hlavu kamarádovi, který stojí vedle něj. Nejprve směrem hodinových ručiček a na opak. Během aktivity hrála hudba, která se neustále zrychluje, chlapci se snaží předávat klobouk podle rychlosti melodie a snaží se, aby klobouk nespadol na zem. Děvčata stála nebo seděla opodál a tleskala do rytmu.

Reflexe:

Chlapci ze začátku aktivity byly zmatení. Pobídla jsem tedy starší chlapce, aby si předaly klobouk se mnou. Já jsem také byla v kruhu a vedla chlapce, krok po kroku. Bylo mi líto, že jsem nestačila zapojit i děvčata, která mohla tančit s šátky ve skupince jako v předchozí aktivitě. Chlapci si po opakování aktivity byly v pohybu více jistí.

Obrázek 3 Klobúčkový tanec

4.2 Aktivita 4. Tvorba hudebních nástrojů – Ozembouch

Cíl: podpořit hudební schopnosti, naučit děti pracovat s hudebními nástroji, popsat a charakterizovat hudební nástroj, rozvoj komunikačních dovedností,

Průběh aktivity: Motivace probíhala, že jsem do třídy přinesla neúplný stojan na ozembouch. Jeden chlapec držel ozembouch a ostatní k němu přidávaly a zkoušely další hudební nástroje. Ptala jsem se dětí jestli ví, jak se hraje na jednotlivé hudební nástroje a jak se jmenují. Ve skupince dětí jsme si ukazovaly a poslouchaly jednotlivé nástroje. Děti se snažily přidat jednotlivé hudební nástroje na tělo ozembouchu. Dále jsem pobízela děti, aby se mě ptaly, kde se takový nástroj mohl používat. Seznámila jsem je s tradicí ozembouchu. Vedla jsem rozhovor k tradici masopustního průvodu, kde lidé na tento nástroj hrály. Každý z dětí si vybral nástroj a zařadil se do průvodu, kde včele byl ozembouch, který nesli dva chlapci. Snažila jsem se děti vést v průvodu, tak aby hrály postupně a chodily za sebou.

Reflexe: Při aktivitě jsem se snažila, aby děti samy vyvíjely iniciativu se ptát, co je to za nástroj a k čemu slouží. Jak si myslí, že se na něj hraje? Starší děti hned věděly, jak mají využít hudební nástroje i se snažily dál tělo ozembouchu ozdobit. Měla jsem z aktivity dojem, že děti moc neoslovila. V průvodu děti nedbaly na ostatní, kteří hráli a narušovaly, tak hru na nástroj ostatním.

Obrázek 4 Hra na ozembouch

4.3 Aktivita 5. Tvorba masek

Cíl: seznámení dětí s tradicí karnevalu, ukázat dětem propojení hudební činností s výtvarnou tvořivostí,

Průběh aktivity: Děti si zvolily svou masku podle nachystaných šablon. Šablony masek byly převážně zvířata. Při výrobě masky děti použily všechny zvolené pomůcky podle jednotlivých kroků. Po zhotovení masek děti v komunitním kruhu svou masku představily pomocí dramatizace určitého zvířete. Dále v kruhu se děti seznámily s tradicí masopustního průvodu masek, který děti vytvořily. Na nahrávku písně děti po dvojicích chodily do rytmu. Jako učitelka jsem vedla průvod a předváděla jednotlivé pohyby, které děti opakovaly. Děti se snažily chodit do rytmu, tančily v kruhu s kamarádem, nejprve doprava a pak doleva, a nakonec předváděly jednotlivá zvířata.

Reflexe: Děti si sami volily jednotlivé masky zvířat, nejčastěji si volily šelmy nebo motýly. Chtěla jsem i v této aktivitě použít hudební činnosti, zapojené v spontánním tanci dítěte. Děti se uvolnily a nechaly průchod emocím. Dokázaly proto ztvárnit své zvíře.

Obrázek 5 Tvorba masek

4.4 Aktivita 6. Medvěd a Medvědář

Cíl: seznámení s lidovou tradiční maskou, objasnit spojitost tradic v období masopustu, probudit kladné emoce a svobodnému projevu

Průběh aktivity:

Tato aktivita je vázaná na aktivitu Tvorby masek. V komunitním kruhu jsem dětem vyprávěla o masopustním průvodu masek, které jsou pro něj typické. Tradiční maska v průvodu byla maska medvěda vedeného medvědářem. Motivace probíhá formou pomůcek a vedení rozhovoru s dětmi. Dvě děti předvedly medvěda a medvědáře, jak tyto masky se mohly pohybovat v průvodu. Ostatní děti se přidaly k nim a ztvárnily medvěda. K aktivitě jsem přidala relaxační cvičení s dechem, kdy děti leží na koberci na zádech, jako malý medvídci odpočívají a zhluboka se nadechují nosem a vydechují pusou. Děti si zavřely oči, během dýchání jsem říkala, dětem, co si mají představit. k kdyby chtěly nafouknout balón Děti se, tak vydýchaly po dramatizaci medvěda.

Reflexe:

Děti navazovaly na předešlou aktivitu. Chtěla jsem především zaujmout děti tradiční maskou, která není obvyklá na dětských karnevalech. Myslím si, že děti tato maska nezaujala. Snažila jsem zaujmout příběhem jejího původu, proč medvěd a medvědář. Mladší děti pozorovaly starší děti, jak se hýbou a napodobovaly je. Starší děti začaly běhat a honit se jako medvědi. Pro nečekanou událost jsem zvolila

Obrázek 6 Medvěd a Medvědář

4.5 Aktivita 7. Pochování basy

Cíl: představit tradici pochování basy, rozvíjet spolupráci ve skupině,

Průběh aktivity:

Motivace probíhala pomocí vyprávění zvyku o pohřbívání basy. Dětem nejvíce zaujala velká papírová basa a ozembouch, na který během komunitního kruhu si postupně mohly děti vyzkoušet zahrát a tím se následně postavily za sebe do průvodu, někteří v průvodu nesly basu nebo měly hudební nástroj. Já jsem držela ozembouch a bubnovala do rytmu. Basu děti položily na koberec a přikryly černou látkou, tak pohřbily basu a ukončily čas masopustu. Začala jsem se děti ptát, jestli znají masopustní průvod. Kde se odehrává, a kdo v takovém průvodu může jít? Z předešlých aktivit děti věděly, že takový průvod je. Zaměřila jsem se na masky, když znají, že je v tomto období karneval, tak kdo v takém průvodu může jít. Následně začaly napodobovat zvířata a masky, za které by se převlékly.

Reflexe:

Snažila jsem se o to, abych co nejjednodušeji popsala tuto tradici. Myslím, že dosud neměly děti slovo pochování spjaté s pojmem pohřbu a pohřbívání. Starší děti mi začaly odpovídat na otázky, když jsem se ptala, co si myslí, že tohle slovo znamená a co si pod ním představují. Někteří si myslely, že to znamená chovat miminko. Po aktivitě si tímto pojmem dokázaly představit, že basa je pohřbená. Možná děti pochopily smysl smrti v rámci této aktivity. Když jsem se dětí ptala, co je smrt, tak mi většinou povídaly o svém mazlíčcích, které s rodiči pohřbívaly.

Obrázek 7 Pochování basy

Sada aktivit vázaná na období jara					
Téma Mš:	Tradice:	Hudební aktivita:	Organizační forma:	Metody:	Pomůcky a prostředky
Jaro	Vynášení smrti	Vítání jara	skupinová výuka	vyprávění	morena
Jaro	Vynášení smrti	Výroba moreny	výtvarná činnost	rozhovor pracovní činnost	tvorba panny z přírodních materiál, ozdobení panny
Jaro	Vynášení smrti	Tanec s morenou	skupinová výuka	vyprávění demostrace	figuriny moreny,
Jaro	Vynášení smrti	Vynášení smrti	vycházka	dramatizace	figuriny moreny,

Tabulka 2 Sada aktivit vázaná na období jara

5 SADA AKTIVIT NA TÉMA VÍTÁNÍ JARA

Hlavním cílem této sady aktivit je seznámit děti s jarními slavnostmi. Nabízené aktivity umožňují dětem si vytvořit představu o tom, jaké tradice a zvyky na Znojemsku souvisí s tímto obdobím. Tyto lidové tradice se dodnes dodržují ve vesnicích, ale i ve městech. Sada aktivit probíhala ke konci měsíce března. Aktivity probíhaly v dopoledních hodinách v edukačním prostředí mateřské školy po dobu dvaceti minut.

Obsahový rámec:

Téma Jaro vychází z Třídního vzdělávacího plánu, který obsahuje téma na celý týden. Téma vychází z integrovaného bloku Jaro dělá pokusy, který je obsažen v ŠVP mateřské školy Po celý rok – do přírody krok, ve které realizace probíhala.

Dále uvádím cíle k sadě aktivit:

z pohledu učitele:

- Představit tradicí vynášení smrti
- Představit lidové tradice v období jara
- Podpořit rozvoj paměti

z pohledu dítěte:

- Popsat tradici vynášení smrti
- Charakterizovat lidové tradice v období jara
- Zopakovat text říkanky

a následné kompetence dítěte:

- Dítě dokáže popsat tradici vynášení smrti
- Dítě dokáže charakterizovat lidové tradice v období jara
- Dítě dokáže zopakovat text říkanky

(klíčová kompetence k učení: dítě soustředěně pozoruje a všímá si souvislostí, dítě má elementární poznatky o lokální kultuře, které dítě obklopuje

klíčová kompetence komunikativní: dítě ovládá řeč, rozumí slyšenému, slovně reaguje a vede smysluplný dialog)

5.1 Aktivita 8. Výroba moreny

Cíl: seznámení tradice vynášení smrti a s říkankou, rozvoj tvořivosti a dětské kreativity, poznávání přírodních materiálů

Průběh aktivity: Motivace dětí proběhla rozhovorem o období jara a výtvarnou činností se skupinkou dětí u stolečku. Děti jsem seznámila s říkankou, kterou děvčata používají při obcházení po vesnici s moreny. Tímto způsobem jsem děti u stolečku motivovala k výrobě figuríny moreny.

Výtvarná část proběhla v dopoledních hodinách, kdy měly děti poskytnuty všechny potřebné materiály pro výrobu a ozdobu moren. Konstrukce figurín byly svázané klacíky do tvaru kříže. Děti suchou trávou konstrukci vyplnily. Po svázání trávy navlékly děti vajíčka na provázek. Ozdobou moreny byl náhrdelník z vajíček a barevná stuha z krepového papíru.

Reflexe: Při výrobě moreny se dětem nejvíce zalíbila suchá tráva, kterou se snažily modelovat na její tělo vyrobené z klacíků. Při výrobě byl ze suché trávy nepořádek. Dětem se nejvíce líbila aktivita navlékání vajec na provázek. K aktivitě se i zapojila několik chlapců, který se o daný výrobek aktivně zajímalo. Dětem jsem pomáhala s uvazování a modelací suché trávy. Myslím si, že pro děti to byla náročnější činnost.

Obrázek 8 Výroba moreny

5.2 Aktivita 9. Vítání jara

Cíl: seznámení dětí s tradicí, která připomíná očekávání jarních dnů, ukázat dětem propojení hudební aktivity s výtvarnou činností

Průběh aktivity: Po přivítání v ranním kruhu jsem motivovala děti pomocí vyrobených figurín mořen. Začala jsem dětem vyprávět k čemu taková morena slouží. Tradice je spjatá s přivítání jara a odhánění zimy. Nejprve jsem děti seznámila s jednou slokou písničky. Při dalším opakování jsem postupně sloky přidávala. Ptala jsem se dětí, jestli mají rádi zimu, jak to vypadá venku, když je zima? Navázala jsem rozhovor, aby se děti zamyslely, co dělaly během zimy naši předci, když jim byla zima, co všechno museli udělat, aby se zahřáli. Děti se zamýšlely během rozhovoru nad těmito otázkami. Naposledy jsem se dětí zeptala, jestli mají rádi zimu, kdy všichni ovdověly, že ne. Pobídla jsem děvčata, aby si každá vzala mořenu, za účelem, aby vyhnaly tu škaredou zimu a přivítaly jaro. Děvčata se zařadila do řady s morenami a obcházela děti, které seděly v kruhu. Zároveň děti v kruhu zpívaly s děvčaty a gesty odháněly zimu a vítaly jaro.

Reflexe: Dětem se vyrobené moreny líbily. Zaujaly je především přírodním materiálem a možná tím, jak neustále opadávala z nich stébla trávy. Při rozhovoru o zimě se zapojily i menší děti, které dokázaly charakterizovat toto období. Starší děti se dokázaly zamyslet nad složitější otázky např. co všechno museli naši předci udělat, aby jim bylo teplo. Snažily se odpovídat na tyto otázky. Myslím si, že představy po rozhovoru měly děti pořád zkruslené. Během hudební aktivity si děvčata byla jistá, napříč tomu, že opadávala neustále stébla trávy.

Přijde jaro, přijde

Přijde jaro, přijde, bude zase máj,

usmívá se slunko, usmívá se háj.

Stříbrné své vlny hora vyleje,

rozkvetete se růže, slavík zapěje.

Rozkvetete se růže, rozkvetete se růže,

slavík zapěje.

Rozpuknou se ledy, volný bude proud,

na vlnách šumících lodi budou plout.

Pole vydá klasy, hojný bude květ,

kosa bude řinčet, zpěv radostně znět,

kosa bude řinčet, kosa bude řinčet,

zpěv radostně znět.

*A ta naše lípa bude zelená,
z větví vonných listí nám na věnce dá.
Ajta, vlasti, plesej, usmívá se háj.
Přijde jaro přijde, budem míti máj.
Přijde jaro přijde, přijde jaro, přijde
budem míti máj.*

Obrázek 9 Vítání jara

5.3 Aktivita 10. Morena

Cíl: znát slavnost vynášení moreny, seznámení s říkankou, umět sladit pohyb s rytmem.

Průběh aktivity: Dětem jsem donesla ukázat morenu, se kterou chodí po vesnici děvčata. Liší se, že není z přírodních materiálu. Během vyprávění o tradici jsem děti seznámil s říkankou. Děti stojí v kruhu a drží se za ruce. Mimo kruh chodí v řadě děvčata a drží vyrobené moreny. Děti v kruhu se snaží do rytmu říkanky nejprve chodit po kruhu doleva a pak doprava. Následně dělají krok vpřed a vzad, kdy kroky opakují. V poslední sloce si děti dřepnou.

Reflexe: Při této říkance mě bylo doporučeno učitelkou např. využití hudebních nástrojů. Možností rozdělení dětí do tří skupin. První skupina by hrála na dřevěná dřívka, kdy by hrály do rytmu. Pomocné slovo, které by jim pomohlo hrát do rytmu by bylo mo-ře-na. Druhá skupina by měla další hudební nástroj. Třetí skupina by hrála na bubínek. Vždy by zdůraznily těžkou dobu. Děti, které by neměly hudební nástroj, budou jen říkat říkanku. Možnost je i použít u říkanky šátečkový tance.

Text říkanky:

*Mořena, Mořena,
kam si klíče děla?
Děla jsem je děla,
k svatému Jiří,
aby nám otevřel,
do nebe dveří.
Svatý Jiří vstává,
zem odmykává,
aby tráva rostla.*

*Travička zelená,
růžička červená,
všelijaké kvítí,
do věnečku víti.
Bud'te páni veselí,
na tu smrtnou neděli.
Paní mámo krásná,
dala jste nám máslo.
Přidejte nám maličko,
aspoň jedno vajíčko.*

Obrázek 10 Morena

5.4 Aktivita 11. Vynášení smrti

Cíl: dítě dokáže využít získaných vědomostí a vědomostí, dokázat spolupracovat ve skupině a je seznámeno s rituálem vynášení smrti

Průběh aktivity: Průvod začal na školní zahradě mateřské školy, kde si děti zatančily nacvičenou chorografií z aktivity 10. na píseň *Přijde jaro, přijde*. Poté si vezmou vyrobené moreny a začne průvod. Během průvodu odříkávají říkanku *Mořena, mořena, kam si klíče děla?* Říkadlo se několikrát opakuje, až se dojde k určitému místu. Pauzy během opakování mohou být různě dlouhé. Mezitím vyplní čas děti zvukem, které mají hudební nástroje. Naše cesta směřovala k potoku, kde děti odstrojí morenu. Figurínu bez ozdoby děti mohou hodit do potoka nebo zahrabat do země. Chvilí děti pozorují plavající figurínu, tím odehaly zimu. Průvodem se vrací zpět do mateřské školy. Před budovou si mohou zatančit na píseň „*Když jsem byl malučký pacholíček*“ jako symbol, že děti donesly všem lidem do vesnice jaro, zdraví a radost.

Reflexe: Tento symbolický rituálně je pro děti vzácný a důležitý pro jejich další rozvoj. Tato aktivita se liší od ostatních prostorem. Děti byly nadšené při takovém to rituálu. Měly radost,

že přinesli všem lidem jaro. Menší děti se do aktivit zapojovaly méně. Starší si lépe pamatovaly texty písní a říkanek, které si osvojily.

Obrázek 11 Vynášení smrti

6 EVALUACE VZDĚLÁČÍHO DOPADU

6.1 Vlastní hodnocení sady aktivit

Sada aktivit vázaných k lidovým tradicím je tvořena 11 aktivitami, které lze využít při práci s dětmi v mateřské škole. Vybrala jsem si tradice v období masopustu a na počátku jara vynášení smrti. První sada aktivit nese název Masopust a druhá název Vynášení smrti, které probíhaly v období měsíce února a března.

Pro realizaci jsem si záměrně vybrala mateřskou školu, ve které tyto slavnosti neprobíhají, abych mohla reflektovat a zjistit vliv těchto aktivit na děti, které neznají tyto konkrétní tradice a zvyky na Znojemsku.

S průběhem u jednotlivých aktivit jsem byla více i méně spokojená. U každé aktivity jsem byla vděčná za motivaci, která mi pomáhala zapojit více dětí a zaujmout je k dané aktivitě.

Pozitivní pro mě byla odezva dětí, kdy vyžadovaly opakování jednotlivých aktivit. Za velmi vydařenou aktivitu považuji první tři aktivity, kdy děti tyto tance chtěly opakovaně tančit. Avšak tance ze začátku nácviku byly pro děti těžké, než se naučily základní kroky a pohyby.

Nejvíce mě překvapilo, že starší chlapci si broukaly píseň *Když jsem byl malučký pacholíček* po celý den. Měli radost ze zpěvu a chuť tančit tyto tance.

Za velmi vydařenou aktivitu bych zmínila pohřbívání basy, která děti zaujala nejen z vyprávění o tradici, ale také jejím průběhem. Pro mě samotnou to byl velký úspěch a přínos, když jsem viděla, že děti zaujala tato aktivita. Děti měly radost, že mohou nést basu a hrát na nástroje v průvodu.

Obtížnější pro mě byla aktivita výroba několika moren, která se váže k aktivitám spjatým s vynášením smrti. Samotná výroba moreny byla pro děti obtížnější, ale s pomocí to zvládly vyrobit. Nejvíce děti zaujal materiál, ze kterého se morena vyráběla. Všichni si na suchou trávu chtěly sáhnout a přikládat k tělu moreny.

6.1.1 Sebereflexe

Největším kladem pro mě byla, že jsem realizovala sadu aktivit v mně známém prostředí, což mi pomohlo a ulehčilo v rámci práce s dětmi a seznámením se s prostředím mateřské školy.

U všech aktivit jsem chtěla motivací docílit k seznámení lidových tradic. Při své praxi s dětmi jsem si však všimla, že je velmi důležité mít naplánovaný a promyšlený každý krok

v rámci realizace aktivit. Když jsem dětem předvedla něco špatně, těžce se mi to napravovalo a odnaučovalo u dětí při nácvičku textu písně nebo říkanky. Chyba byla na mé straně, kdy já sama jsem se měla text naučit. Děti hned po mně chybu zopakovaly, protože si jí nebyly vědomy, a právě proto se mi i špatně odnaučovala.

Průběh aktivit se účastnily děti ve věku tři až šesti let. Mladší děti vyžadovaly více času k osvojení si dovedností. Snažila jsem se upravit aktivity tak, aby nebyly pro ně tolik náročné.

Sada aktivit probíhala v období nouzového stavu. Kdyby se tato situace uvolnila, snažila bych se spolupracovat více s rodiči, oslovit a motivovat je, aby se i oni mohli podílet na realizaci aktivit. Neměli tedy úplnou možnost sdílet aktivity se svými dětmi.

6.2 Evaluace učitelky

Evaluace aktivit proběhla pomocí ankety, kterou vyplnila přihlížející učitelka mateřské školy. Učitelka byla přítomna u všech aktivit. Aktivity probíhaly v dopoledních hodinách. Její přítomnost umožnilo to, že měla opačnou směnu, kdy docházela do školky kolem deváté hodiny, kdy já začínala s dětmi pracovat. Několikrát i přišla dříve. Po každé aktivitě mi zhodnotila nebo doporučila její poznatky ohledně práce s dětmi. Tyto doporučení i uvádím ve své reflexy u každé aktivity.

Evaluace		
Otázka pro učitelku:	„Do jaké míry souhlasíte, či nesouhlasíte s následujícími tvrzeními, týkajícími se právě uskutečněných aktivit?“	
1.	<p>Dozvěděly se děti nové informace o tradicích na Znojemsku? Jsou to relevantní informace pro ně? Bylo by možné je doplnit? Vynechat? ...</p> <p>Jaké byly nejspíše stanovené cíle?</p> <p>A byly naplněny? Byly naplněny cíle?</p>	<p>Ano, děti získaly nové informace o tradicích na Znojemsku. Vhodnou formou, kterou p. učitelka zvolila, byly tyto informace pro děti relevantní, bylo by vhodné i tuto tradici prožít spolu s rodiči, ale v důsledku současného omezení nelze.</p> <p>Hlavním cílem prožívání lidových tradic, zvyků a obyčejů Znojemska, společné prožívání radosti a veselí, poznat netradiční hudební nástroj, zvládnou hudebně pohybové aktivity.</p> <p>Ano Ano</p>

2.	Co se naučily děti ... jsem se nové různé hudebně-pohybové aktivity?	Cílem bylo pokusit se oživení některých tradičních zvyků, kdy p. učitelka zvolila zejména hudebně pohybové aktivitu. Děti byly seznámeny s písní a tanečky.
3.	Byly aktivity přiměřené věku, jestli zapojily všechny?	Aktivita byla přiměřená věku, Děti zaujala zejména hra na netradiční hudební nástroj a taneček s koníčky ze dřeva.
4.	Vyzkoušely si děti něco nového? CO?	Děti byly seznámeny s netradiční hud. nástrojem -Vozebouchem – vyzkoušely si, jak se na něj hraje. P. učitelka si vyrobila i velkou papírovou basu, společně si vytvořili masopustní průvod hrou na hud. nástroje – i se kterými jsou v MŠ. Další zajímavou aktivitou pro děti bylo vítání jara, šátečkový a koníčkový tanec.
5.	Byly zvoleny vhodné Organizační formy?	Byla uplatněna řízená činnost, skupinová výuka, spontánní aktivity.
6.	Byly zvoleny vhodné METODY ?	Ano – metoda vyprávění, rozhovor práce s pomůckami, hudebními nástroji, přírodními materiály. Praktická část – taneček, hra na hudební nástroj, výtvarný činnost.
7.	Jaký je přínos této aktivity pro děti?	Děti byly seznámeny s tradicí Znojmo. Poznaly netradiční hudební nástroj, tance, které se dříve tančily a zvyky. Přínosem vidím to, že v dětech byl probuzen zájem o tyto tradice, a že si nesly domů krásný zážitek z prožitého dne.

Tabulka 3 Evaluace čitelky

7 DOPORUČENÍ PRO PEDAGOGICKOU PRAXI

Po zhodnocení celé sady aktivit bych doporučila pro její další realizaci začít udržovat lidové tradice právě již s dětmi předškolního věku. Udržování tradic je velmi prospěšné pro děti i dospělé. Po rozhovoru s paní učitelkou z mateřské školy, jsem zjistila, že děti už mnoho nevědí o různých zvycích a tradicích v jejich okolí. Rodiče v nich lidové tradice nepěstují a bohužel v období nouzového stavu nezbyvá moc dalších míst, kde by se mohly s lidovými tradicemi setkat. Pro to je mateřská škola ideální místo, kde se děti mohou s tradicemi a zvyky setkat.

Lidové tradice a zvyky lze uplatnit během celého roku ve všech vzdělávacích činnostech. Toto téma obsahuje široké spektrum tradic a zvyků, které lze aplikovat pro celý učební plán mateřské školy.

Děti při seznámení s lidovými tradicemi získávají elementární poznatky, především o historii našich předků a jejich životě. Děti se dozvídají o svých kořenech, ke kterým by měly mít vztah a úctu. Život našich předků nebyl jednoduchý, lidé neměli k dispozici technické vymoženosti, jakož jsou stroje na těžkou práci, v domácnosti elektroniku (počítače, telefony) a podobně. Dozvídají se i o nedostatku jídla, kdy v dnešní době je jídla nadbytek. Děti si neumí představit, že by měly omezené množství potravin.

Tím, že bude mateřská škola podporovat ve svých učebních plánech lidové tradice a zařadí je do své výuky, obohatí tím děti hned v několika aspektech. Přípravami a oslavami některých tradic obohatí děti zprostředkování citových prožitků, které jsou důležité pro jejich další vývoj.

V tématu lidových tradic v hudebních aktivitách získaly děti zkušenost zvládnout základní hudební a instrumentální dovednosti. Během hudebních aktivit dostaly možnost vyjádřit své pocity prostřednictvím hudby. Dokázaly napodobit pohyb podle jednoduchých pokynů. Během aktivit byla podpořena tvořivost a fantazie. Dítě se zdokonaluje a procvičuje v pohybu, pracovních činnostech, historii, geografii, estetickému a sociálnímu citění.

Pro dítě je velkým přínosem, pokud navštěvuje mateřskou školu, ve které se pedagogové snaží udržet lidové tradice v jejich výuce.

ZÁVĚR

Má bakalářská práce nese názvem Lidové tradice v hudebních aktivitách v mateřské škole. V teoretické části jsem se snažila objasnit pojem lidové tradice v historické pojetí. Nahlédla jsem do RVP PV, zdali umožňuje využít lidové tradice v edukačním procesu. Zaměřila jsem se na jednotlivé formy lidových tradic, které lze vhodně využít edukačním prostředím mateřské školy. Snažila jsem se především poukázat, jak lze tradice využít a jaké jsou možné vhodné činnosti při práci s dětmi.

Následně jsem popsala lidové tradice v období masopustu a jara, jejich historický význam a způsob, jakým danou tradici lidé na Znojemsku drželi. Seřazeny byly chronologicky, podle jejich data, kdy probíhají. Zaměřila jsem se na jednotlivé formy lidových tradic a snažila se poukázat na jejich propojení s hudebními aktivitami. Teoretické poznatky jsem se snažila, co nejvíce využít v praktické části při konkrétních hudebních aktivitách.

Hlavním cílem práce bylo ukázat na konkrétních hudebně zaměřených aktivitách využití realizace a praktického využití lidových tradic a zvyků při práci s dětmi v mateřské škole. Cílem praktických hudebních aktivit bylo upevnit vztah dětí ke zvykům a tradicím, které se pojí s naší historií národa se současností. Zároveň je důležité nezapomínat na jejich důležitost a spojitost s národním dědictvím této země. Jednotlivé hudební aktivity byly metodicky zpracovány s dalšími činnostmi zaměřených na rozvoj hudebních dovedností dětí v předškolního věku. Jednotlivé aktivity byly volené, tak aby mladší děti předškolního věku je dokázaly zvládnout. Realizace jednotlivých hudebních aktivit byla začleněna v návaznosti na období daného zvyku a tradice. Následné zpracování přináší doporučení do praxe.

Přínosem své práce vidím, především v tom, že se mi podařilo začlenit prvky lidových tradic do života dětí v MŠ. Děti získaly vědomosti a dovednosti, se kterými neměly dosud možnost se setkat. Hravou formou se děti seznámily s tradicemi a zvyky, které jsou blízké nám všem. Tato práce se může stát motivací a inspirací pro učitelé, které zajímá obohacení vzdělávacího procesu v MŠ a obohatit, tak naši společnost a kulturu. Dále také pokud chtějí u dětí rozvíjet vztah k místu, ve kterém žijí a vyrůstají. Takto se nám může podařit uchovat naše tradice a jejich předávání ze starší generace na mladší.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Brettschneiderová, V., & Kubecová, M. (2018). *Taneční činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe.
2. Brouček, S., & Jeřábek, R. (Eds.). (2007). *Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Mladá fronta.
3. Claycomb, P. (2006). *Školka plná zábavy: kalendář tvořivých her pro předškolní děti*. Praha: Portál.
4. Černá, L. (2012). *Problematika nedostatků v Rámcovém vzdělávacím programu se zaměřením na hudební výchovu*. Ružomberok: KU, Pdf.
5. Fichnová, K., & Szobiová, E. (2012). *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí: náměty k RVP pro předškolní vzdělávání*. Praha: Portál.
6. Franěk, M. (2005). *Hudební psychologie*. Praha: Karolinum.
7. Ilari, B., & Young, S. (Eds.). (2016). *Children's Home Musical Experiences Across the World*. Bloomington; Indianapolis: Indiana University Press.
8. Jančář, J., (2011). *Malý etnologický slovník*. Strážnice: NÚLK.
9. Karinar, J., Hrouzek, V. (1958). *Jižní Morava*. Brno: Krajské nakladatelství v Brně.
10. Knopová, B. (2005). *Činnosti hudebně pohybové v systému hudebního vzdělávání na ZŠ a SŠ: (didaktika hudební výchovy)*. Brno: Masarykova univerzita.
11. Kodejška, M. (1991). *Hudební výchova dětí předškolního věku*. Praha: Karolinum.
12. Kořátková, S. (2014). *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. Praha: Grada.
13. Kubecová, M., Pehelová, M., Slavíková, M., Růžičková, V., & Váňová, H. (2017). *Rozvíjíme hudební dovednosti dětí*. Praha: Raabe.
14. Kupcová, Z., Nádvorníková, H., Růžičková, V., Svobodová, E., & Vondrušková, A. (2016). *Činnosti ke svátkům a tradicím v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe.
15. Langhammerová, J. (2004). *Lidové zvyky: výroční obyčeje z Čech a Moravy*. Praha: Lidové noviny.
16. Lišková, M. (2006). *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Raabe.

17. Machů, E. (2014). *Hudební výchova v mateřské škole*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií.
18. Mačuda, J. (2015). *Od Hromnic až do Tří králů: zvyky a tradice obcí na Znojemsku*. Břeclav: Malovaný kraj, občanské sdružení.
19. Papírník M. *Bibliografie okresu Znojmo*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost.
20. Pokorná, Z. (1980). *Výsledky výzkumu lidové písně v obci Plaveč u Znojma*. Brno:
21. Poledňák, I. (1984). *Stručný slovník hudební psychologie*. Praha: Supraphon.
22. Powell, J. (2012). *Jak funguje hudba: průvodce posluchače vědou a psychologii krásných zvuků*. Praha: Dokořán.
23. Průcha, J., Walterová, E., & Mareš, J. (2009). *Pedagogický slovník*. Praha: Portál.
24. Režný, P. (2008). *Elementární hudební teorie*. Olomouc: UPOL.
25. Sedlák, F., & Váňová, H. (2013). *Hudební psychologie pro učitele*. Praha: Karolinum.
26. Smolíková, K. (2004). *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický.
27. Svoboda, M. (2010). *Psychologická diagnostika dospělých*. Praha: Portál.
28. Šímanovský, Z., & Tichá, A. (2016). *Lidové písničky a hry s nimi*. Praha: Portál.
29. Šmelová, E. (2004). *Mateřská škola: teorie a praxe I*. Olomouc: Univerzita Palackého.
30. Šottnerová, D. (2009). *Lidové tradice: původ lidových tradic, zvyky, pověry, pranostiky, říkadla a hry*. Olomouc: Rubico.
31. Večerková, E. (2015). *Obyčeje a slavnosti v české lidové kultuře*. Praha: Vyšehrad.
32. Vysloužil, J. (1995). *Hudební slovník pro každého*. Vizovice: Lípa.
33. Zenkl, L. (1991). *ABC hudební nauky*. Praha.

Internetové zdroje:

34. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2018. Dostupné z <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-od-1-1>

35. Folklorni-akademie. Retrieved April 2, 2021, Dostupné z: <https://www.folklorni-akademie.cz/pisnicka/kdyz-jsem-byl-malunky>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

RVP PV Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

MŠ Mateřská škola

ZŠ Základní škola

atd. a tak dále

např. například

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Koničkový tanec.....	29
Obrázek 2 Šátečkový tanec.....	31
Obrázek 3 Klobúčkový tanec	32
Obrázek 4 Hra na ozembouch.....	33
Obrázek 5 Tvorba masek	34
Obrázek 6 Medvěd a Medvěďář.....	35
Obrázek 7 Pochování basy.....	36
Obrázek 8 Výroba moreny.....	39
Obrázek 9 Vítání jara.....	41
Obrázek 10 Morena	43
Obrázek 11 Vynášení smrti.....	44

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Sada Aktivit vázaná na tradici Masopustu.....	26
Tabulka 2 Sada aktivit vázaná na období jara	37
Tabulka 3 Evaluace čitelky	47

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P I: NÁZEV PŘÍLOHY